

УДК 378:004.9

*А.П. Гетьман, д-р юрид. наук, професор;
С.М. Іванов, канд. техн. наук, доцент;
В.В. Карасюк, канд. техн. наук, доцент
Національна юридична академія України
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ УЧБОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ З УРАХУВАННЯМ ВИМОГ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОЛОГО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

Однією з найбільш актуальних глобальних проблем сучасності є охорона навколишнього природного середовища. Вона набула особливого значення у II половині ХХ ст. насамперед у зв'язку з тим, що науково-технічний прогрес суттєво розширив масштаби й можливості людства у сфері природокористування. При цьому не було запроваджено ефективних механізмів належного збереження довкілля, в результаті чого порушуються об'єктивні закономірності взаємодії суспільства і природи. Негативні наслідки цього процесу значною мірою вийшли з-під контролю. Навколишнє природне середовище забруднюється викидами і скидами, отруюється відходами виробництва, ставлячи під загрозу здоров'я й саме життя людини.

На запобігання зазначеним негативним процесам, на збереження стану довкілля й регулювання інших екологічних відносин

об'єктивно спрямовано екологічне право України. Але ефективне застосування останнього не досягається автоматично. Для цього потрібні як належні механізми реалізації екологічного права, так і глибокі знання щодо розуміння сутності даної галузі права в статичній й динамічній. Великого значення в цьому набувають підручники й навчальні посібники з проблем екологічного права, які певною мірою можуть використовуватися всіма суб'єктами правничо-освітніх відносин з метою системного вивчення сучасних еколого-правових явищ та інноваційних процесів у досліджуваній сфері.

В останнє десятиріччя в державі посилилась увага до видання навчальної літератури з екологічного права України. Наведемо лише деякі з них: «Екологічне право України» (за ред. В.І. Андрейцева, 2001 р.), «Экологическое право Украины» (за ред. І.І. Карака-

ша, 2001 р.), «Екологічне право України. Академічний курс» (за ред. Ю.С. Шемшученка, 2005, 2008 р.р.), «Екологічне право України. Конспект лекцій в схемах» (Г.І. Балюк, 2006 р.).

На виконання рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2005 р., наказу МОН України від 27 липня 2005 р. «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», наказу МОН України від 30 грудня 2005 р. «Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу» та з метою забезпечення втілення в життя завдань, поставлених перед освітою в Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого, вченими кафедри екологічного права було підготовлено й видано підручник «Екологічне право України» (2005, 2009 рр.), де враховані всі вимоги положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу.

На сьогодні постає питання про створення й запровадження в учбовий процес навчального інформаційного комплексу з дисциплін «Екологічне право», а в майбутньому – «Земельне право». Цей комплекс становить собою мережеву інформаційну систему з клієнт-серверним доступом, яка надає всім корис-

тувачам (студентам) структуровану інформацію навчального характеру з екологічного права й забезпечує проведення контролю знань користувачів з документуванням усіх процесів. Такі системи часто називаються «системи управління навчанням (Learning Management Systems – LMS)». Вони становлять собою складову частиною віртуального освітнього середовища (Virtual Learning Environments – VLE) учбового закладу. Це сучасні засоби інформаційної підтримки й основні принципи відкритого навчання студентів, які забезпечують інтерактивний доступ до всієї необхідної інформації при вивченні учбової дисципліни й орієнтовані на роботу у віртуальному інформаційному середовищі.

Суттєві переваги електронного подання навчального матеріалу:

- відсутність обмежень на обсяг учбового матеріалу й можливість підключення будь-якої кількості додаткових джерел;

- забезпечення комплексного подання матеріалу при розгляді відповідної теми, тобто: учбовий матеріал; методичні вказівки; тексти нормативних документів; матеріали судової практики; постанови Пленумів Верховного Суду України; рішення Конституційного Суду; модульні завдання; контрольні за-

питання тощо у їх взаємозв'язку. Через систему посилань матеріал може бути поданим для кожного користувача;

- можливість одночасної роботи з інформаційним ресурсом безлічі користувачів;

- актуальність навчальної інформації, що подається, яка є значно вищою порівняно зі звичайним підручником, тому що зміни у зміст матеріалу викладач може вносити в будь-який момент;

- відстежувана активність кожного користувача стосовно оперування цими матеріалами.

Побудова такого комплексу, визначення його функціональності й засад використання й актуалізації інформації – доволі складне наукове і практичне завдання. Проблемі побудови електронних навчальних засобів присвячені роботи таких учених-дослідників і педагогів, як Тализіна Н.Ф. [1], Полат Є.С. [2,3], Моїсєєва М.В. [2,3], Хуторський А.В. [4], Зайченко Т.П. [5], Кухаренко ВМ. [6], Архангельський В.І. [7], Шаронова Н.В. [8] та ін. На даний момент досить поширеними є системи «Прометей», «WebTutor», «STELLUS», «RedClass», «Elearning» тощо.

У той же час у роботах ука-заних авторів не досліджені особливості побудови електронних навчальних засобів на значних масивах текстової неструктурова-

ної інформації, як це має місце в правознавстві, а згадані системи електронного навчання є універсальними за своїм призначенням.

Постановка мети дослідження полягає в розробці структури навчального інформаційного комплексу з екологічного права, у визначенні обсягу й номенклатури інформації, яка має бути включена до складу комплексу з огляду на вимоги кредитно-модульної системи організації навчального процесу, опрацюванні методичних засад використання навчального комплексу.

Зазначимо, що сучасна відкрита форма навчання спрямована на здобуття якісних знань і поєднана з більш повним розвитком особистості. Педагогічна доктрина такого навчання центральним правилом передбачає надання студентам можливості вибору:

- середовища й медіадрукованих, онлайн-ових, телевізійних або відеозасобів подання навчальної інформації;

- місця навчання: вдома, на робочому місці, в навчальному закладі;

- темпу навчання: з чітко заданим темпом або без чіткої структури останнього;

- механізмів підтримки: допомога тьюторів на вимогу, аудіо-конференції або навчання, що базується на технічній підтримці комп'ютерних систем;

– моментів початку й завершення навчання.

При цій формі навчання перевага надається в основному самостійній роботі. Привабливими рисами відкритої освіти є гнучкість, модульність, паралельність, широка аудиторія й водночас індивідуальність, економічність, технологічність, соціальна рівність, інтернаціональність, нова роль викладача, позитивний вплив на студента, висока якість, спеціалізований контроль якості за своєння матеріалів.

Що стосується змісту навчального матеріалу, який використовується в електронних засобах навчання, то дуже часто він розробляється завдяки інтуїції авторів. Такі навчальні засоби є досить складними програмними продуктами, що враховують технологію учбового процесу, всі педагогічні аспекти і зміст отриманої інформації. На сьогоднішні немає стандартів на розробку електронних навчальних засобів, зміст та оформлення сайтів навчальних комплексів, хоча існує чимало принципів і рекомендацій, напрацьованих досвідом їх використання. Саме ці принципи й покладені в підготовку сучасного навчального електронно-інформаційного комплексу з навчальної дисципліни «Екологічне право», встановленого на сервері Центру інформаційних

технологій академії й доступного до використання через локальну мережу й мережу Інтернет. Вхід до комплексу виконується тільки від імені зареєстрованого користувача – студента, викладача, адміністратора системи, кожен з яких отримує свої логін і пароль.

Що ж до технології опрацювання, то інформаційний комплекс розроблено за допомогою стандартних засобів, які становлять собою систему управління вмістом сайту. Пакет програм передбачає застосування можливостей мережної операційної системи, пакету дистанційного навчання, системи управління базами даних, скриптової мови програмування для генерації HTML – сторінок на веб-сервері. Сайт має свою структуру й розроблюється для створення якісних online-курсів викладачами [Див.: 9, 10].

Основні особливості мережної операційної системи:

- орієнтація на взаємодію між студентами й на обговорення незрозумілих проблем при вивченні дисципліни «Екологічне право»;

- простий, ефективний web-інтерфейс;

- модульна структура дизайну, яка легко модифікується;

- можливість студентів редагувати свої облікові записи, додавати фотографії і змінювати численні особисті дані й реквізити;

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

– підтримка різних структур курсів – «календарний», «форум», «тематичний»;

– додаткова захищеність (крім логіну й паролю на вході) кожного курсу за допомогою кодового слова;

– багатий набір модулів-складників для таких курсів, як чат, опитування, форум, глосарій, робочий зошит, урок, тест, анкета, Scorm, Survey, Wiki, семінар, ресурс (у виді текстової чи веб-сторінки або каталогу);

– можливість відбиття змін у курсі з часу останнього входу користувача в систему на першій сторінці;

– можливість редагування текстів внутрішнім (WYSIWYG RichText) або будь-яким зовнішнім редактором;

– усі оцінки (з форумів, робочих зошитів, тестів і завдань) можуть бути зібрані на одній сторінці (або у виді файлу);

– доступність повного звіту щодо входження користувача в систему й до ходу виконання робіт, до графіків і деталей роботи над різними модулями (останній вхід, кількість прочитань, повідомлення, записи в зошитах тощо);

– можливість налаштування E-mail – розсилка новин студентам, форумів, оцінок і коментарів викладачів.

У чому полягає інтерактивність елементів курсу?

Навчальний матеріал, як правило, супроводжується завданнями, вправами й опитуваннями, які дають можливість, так би мовити, активізувати монотонність викладення матеріалу певними діями, ставити запитання, які допомагають його закріпленню. Належним чином сплановані завдання і вправи дають можливість навчатися постійно актуалізувати отриману інформацію, служать засобом оперування різноманітними стилями освоєння матеріалу.

Ця система дозволяє викладачам створити інтерактивні елементи курсу (тест, завдання, робочий зошит, форум, чат, опитування, глосарій, урок, Wiki.), які акцентують увагу користувачів на окремих фрагментах викладення змісту, закріпити пропонований ними навчальний матеріал, контролювати його засвоєння.

Таким чином, розроблена система відкриває можливості реалізувати сучасні підходи до навчання в рамках віртуального інформаційного простору з навчальної дисципліни «Екологічне право».

З огляду на наведене можемо зробити деякі висновки:

1) інформаційний комплекс дисципліни «Екологічне право» є новим поколінням засобів навчання орієнтованим на використання у віртуальному інформаційному середовищі академії;

2) запропонована структура навчального матеріалу передбачає використання всіх документів, передбачених учбово-методичним комплексом дисципліни, додатково тестових завдань та електронних матеріалів, затверджених кафедрою;

3) у Центрі інформаційних технологій академії обрано й опрацьовано комплекс програмних засобів для реалізації навчального інформаційного комплексу у складі як стандартних, так і додатково реалізованих модулів;

4) на даний час напрацьовується досвід використання комплексу в рамках спеціальних

дисциплін.

Перспективними напрямками досліджень розглянутої нами проблеми вважаємо: а) опрацювання ефективної методики застосування навчального інформаційного комплексу з урахуванням можливостей контролю знань студентів; б) розробку технології та практичних рекомендацій щодо підтримки контенту навчального засобу у актуальному стані; в) дослідження можливостей побудови системи вдосконалення самостійної роботи студентів з використанням навчального комплексу, орієнтованої на підвищення успішності останніх.

Список літератури: 1. *Архангельський С.И.* Лекции по теории обучения в высшей школе. – М.: Высш. шк., 1974. – 367 с. 2. *Белозубов А.В., Николаев Д.Г.* Система дистанционного обучения Moodle: Учеб.-метод. пособ. – СПб., 2007. – 108 с. 3. *Зайченко Т.П.* Инвариантная организационно-дидактическая система дистанционного обучения. – СПб.: Астерион, 2004. – 188 с. 4. *Кухаренко В.М., Рибалко О.В., Сиротенко Н.Г.* Дистанційне навчання: Умови застосування: Дистанційний курс: Навч. посіб. 3-тє вид. – Х.: НТУ «ХПІ», «Торсінг», 2002 – 320 с. 5. *Моисеева М.В., Полат Е.С., Бухаркина М.Ю., Нежурина М.И.* Интернет-обучение: технологии педагогического дизайна. — М.: Изд. дом «Камерон», 2004. – 216 с. 6. *Мясникова Т.С., Мясников С.А.* Система дистанционного обучения MOODLE. – Харьков: Изд. Шейниной Е.В., 2008. – 232 с. 7. *Полат Е.С, Моисеева М.В., Петров А.Е.* Педагогические технологии дистанционного обучения. — М.: Академия, 2006. – 400 с. 8. *Талызина Н.Ф.* Управление процессом усвоения знаний. – М.: Изд-во МГУ, 1984. – 344 с. 9. *Хуторской А.В.* Научно-практические предпосылки дистанционной педагогики // Открытое образование. – 2001. – №2. – С. 30 – 35. 10. *Шаронова Н.В., Бобир Є.І.* Про проблему створення інтегрованої системи управління освітою. Харків. вища шк.: метод. пошуки на рубежі століть: Матер. конф. / За ред. Т.О. Маркової. – Х.: Вид. центр ХНУ, 2001. – С. 81 – 84.

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ УЧЕБНО-ИНФОРМАЦИОННОГО КОМПЛЕКСА С УЧЕТОМ ТРЕБОВАНИЙ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ ЭКОЛОГО-ПРАВОВЫХ ДИСЦИПЛИН

Гетьман А.П., Иванов С.Н., Карасюк В.В.

Рассмотрены вопросы использования учебно-информационного комплекса дисциплин в учебном процессе. Сформулировано определение учебно-информационного комплекса, рассмотрены преимущества электронного представления учебного материала, приведены особенности разработанной системы. Предложена структура учебного материала.

Ключевые слова: учебный информационный комплекс, структура учебного материала, дистанционная учеба, модульная структура, интерактивные элементы.

FEATURES OF USE OF THE EDUCATION AND INFORMATION COMPLEX IN THE VIEW OF THE CREDIT MODULE SYSTEM REQUIREMENTS IN TEACHING OF ECOLOGICAL LAW DISCIPLINES

Getman A.P., Ivanov S.M., Karasiuk V.V.

Questions of use of an education and information complex of disciplines in educational process are considered. Definition of the education and information complex is formulated, advantages of electronic representation of teaching material are considered, features of the created system are given. The teaching material structure is offered.

Key words: an education and information complex, teaching material structure, distance education; module structure, interactive elements.

Надійшла до редакції 09. 09. 2010 р.